

Kirjallisuus ja kulttuuri - luento

POMM1083

Merja Kauppinen & Eija Aalto

Kuva: Pixabay

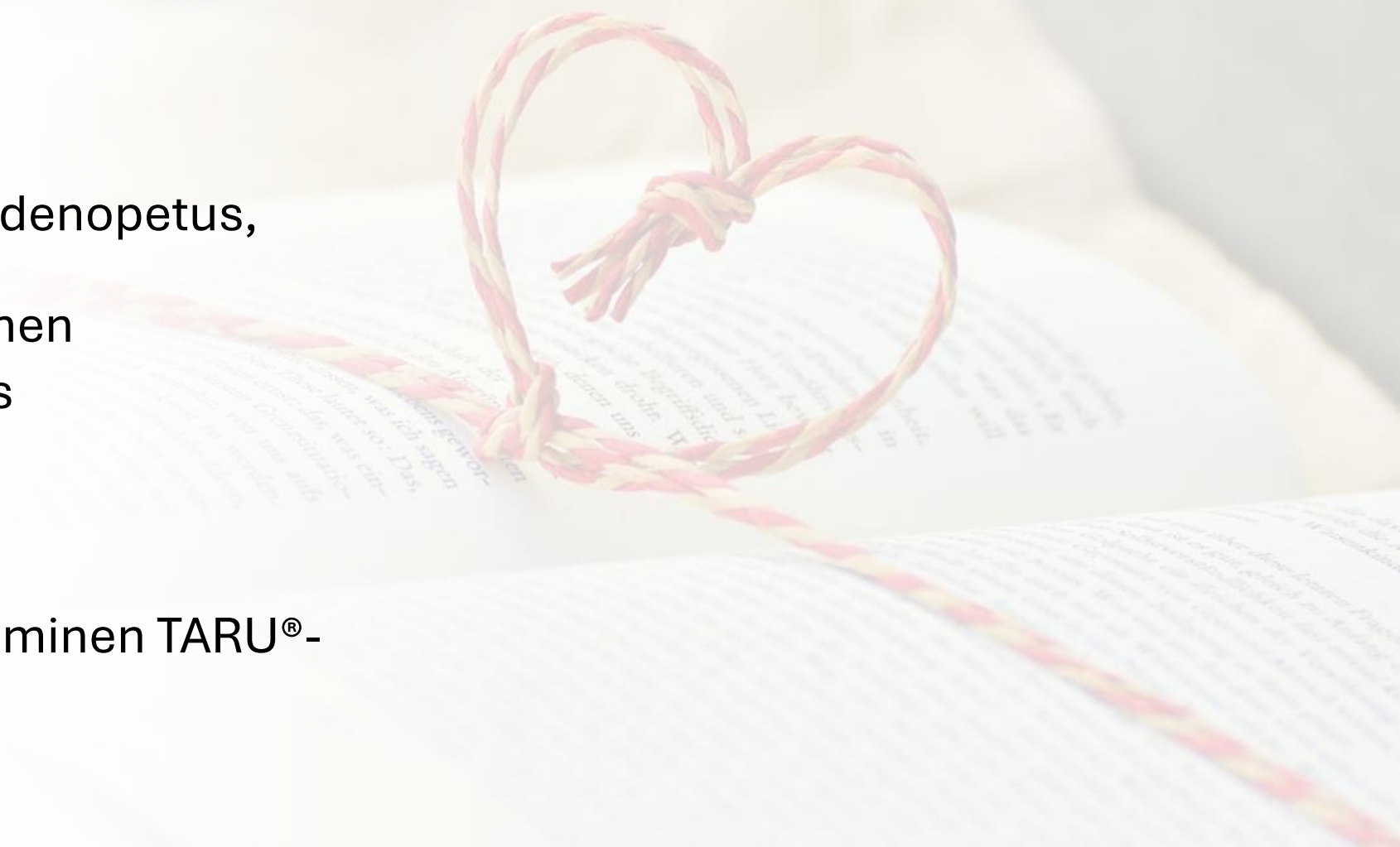
Ennakkotehtävä LUKItuki-luennolle 28.10.

<https://link.webpolsurveys.com/S/EF6367DB5F6EB78D>

Luennolla tänään

- Tekstiin eläytyminen ja tarinallistaminen
- 'kirjallisuus', kirjallisuudenopetus, kirjallisuuskasvatus
- Lukemiseen sitoutuminen
- Opettajan oma lukijuus
- Kulttuurikasvatus ja monikulttuurisuus
- Ennakkotehtävä
- Lukukokemuksen jatkaminen TARU®-menetelmin

Äänimaisemalla alkuun:

Vanha vesirotta

*Kaislaranta kahisee, suviheinä suhisee,
rapakossa rahisee: Kuka tulla tuhisee?*

Mikä tuolla pilkistää?

*Vesirotan pieni pää, viikset vallan
mutaisina, rämpii jalat rutaisina vanha
Jaakko Vaakko Vesirotta.*

Kirsi Kunnas (1956) Tiitiäisen satupuu

Ks. Äänimaiseman tekemisestä
<https://peda.net/id/552b63c07e4>

Kuva: Pixabay

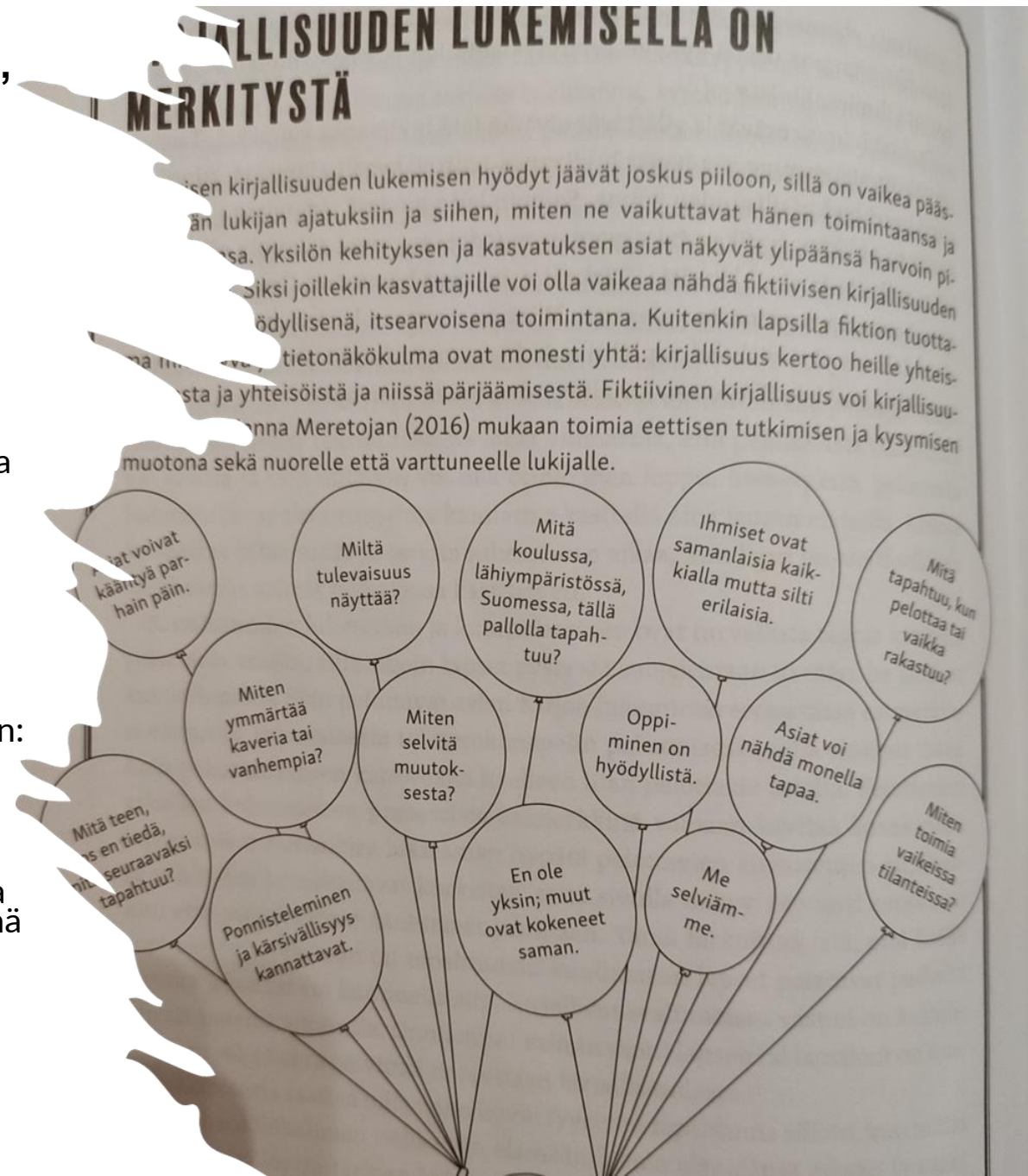

Eläytyvä lukeminen (empathized reading), vrt. tekstien tulkitsemisen luento

Lukijan kokemuksellinen suhde tekstiin & lukemiseen liittyvät luovat menetelmät: tekstien kokeminen moniaistisesti, jatkaminen luovin työtavoin, immersiiivisyys.

- 1) Mahdollisuus lähestyä kokemuksia ja tunteita etäännytetysti, tekstien välityksellä. Mahdollisuus tavoittaa sekä omia että muiden kokemuksia ja tunteita taidemenetelmien avulla (mediated meaning making).
- 2) Mahdollisuus luoda ja seikkailla mahdollisissa maailmoissa ja toisissa todellisuuksissa (esim. Illyrian kuvitteellinen valtio).
- 3) Oman sisäisen maailman näkyväksi tekeminen ja merkityksellistäminen: Yksilö antaa tekstille merkityksiä kokemuksistaan ja tunne-elämästään käsin. Ryhmä toimii peilinä yksilön antamille merkityksille.
- 4) Ryhmä synnyttää yhdessä monenlaisia näkökulmia ja lähestymistapoja teksteihin & niiden kantamiin ilmiöihin → yhteisö toimii yksilön henkisenä voimavarana (kannattelee, hoitaa, tukee, tarjoaa malleja ja esimerkkejä, lohduttaa).

Aerila & Kauppinen 2019, Lukukipinä

Tarinat ja tarinallistaminen – lukemisen hyvinvointivaikutukset

- Storytelling, retelling/rewriting stories
 - Miten saan kavereita? Miten teen heidän kanssaan asioita, kun asun kaukana?
 - Minua pelottaa, kun perhe hajoaa.
- Eläytyvä lukeminen ja luova kirjoittaminen lukijayhteisöissä
 - empatia, vertaistuki
 - asioiden jakaminen, rohkeus ja altruismi muita tukiessa
 - mahdollisuus katsoa asioita eri näkökulmista

(ks. kirjallisuusterapeuttiset menetelmät kasvatuksessa ja opetuksessa; Kauppinen, 2024)

- Aivotutkimus (Minna Huotilainen): kuuntelu ja lukeminen aktivoivat aivoissa eri alueita; kanavien rinnakkaisuus ja niiden vaihtelu kannattaa. Kaikki lukeminen parantaa keskittymiskykyä.

Mitä
kirjallisuutta olet
lukenut
viimeksi?

Millainen
lukukokemuksesi
oli?

Millainen lukija olet? Oman lukijuuden kuvaamisen kortit

TARU®
harjoitus

**ELÄINHAHMOT OMAN
LUKIJUUDEN KUVAAJANA**

Oman lukijuuden piirteiden tunnistaminen on tärkeää, koska sitä kautta voi laajentaa omaa kirjallisuuden tuntemustaan ja löytää tapoja tukea omaa lukemista. Eläinhahmo-kortit auttavat oppijoita kuvaamaan lukijuuttaan muille ja huomaamaan lukemiseen liittyviä yksilöllisiä sekä yhteisöllisiä piirteitä.

TARU®-opas, s. 69–77

POPS2014 (luokat 3–6) – oppimääränä suomen kieli ja kirjallisuus

Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. ***Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.***

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on ***lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvuntukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen.*** Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta.

Opetuksessa, oppimisympäristönluomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon ***oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo*** ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. ***Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.***

POPS2014: Kirjallisuus ja kulttuuri S2-oppimäärässä

- Oppilas oppii tutustumaan **monipuolisesti** kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja oppii lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaistuu **lukuelämysten jakamiseen** ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.
 - Mahdollisuus **nauttia** kirjallisuuden lukemisesta ja **eläytyä** fiktion maailmaan
 - Harjaantuminen **analysoimaan** kirjallisuutta: tekstiin sisältyvät arvot ja uskomukset; moniäänisyys
 - Kirjallisuus myös **kielenoppimisen välineenä**; lukukokemuksia myös muilla kielillä
 - **Huom! Myös kielellisesti vaativien tekstien lukeminen** opettajan ja luokkayhteisön tukemana – ei vain selkokielistettyä tai muuten helpotettua tekstiä, vaikka niilläkin paikkansa
- Oppilaita ohjataan
 - ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman **kulttuuri-identiteetin** ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen.
 - tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä **omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan**.
 - pohtimaan **oman taustansa** merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa.
 - näkemään **kulttuurinen moninaisuus** lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana.
 - tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa, arjessa ja mediassa

'kirjallisuus' ja kirjallisuuden päälaajat; kirjallisuudenopetus ja kirjallisuuskasvatus

"kirjoitettuun muotoon saatettu sana" (Hosiaisloma, 2016)

Kirjallisuuden lajit:

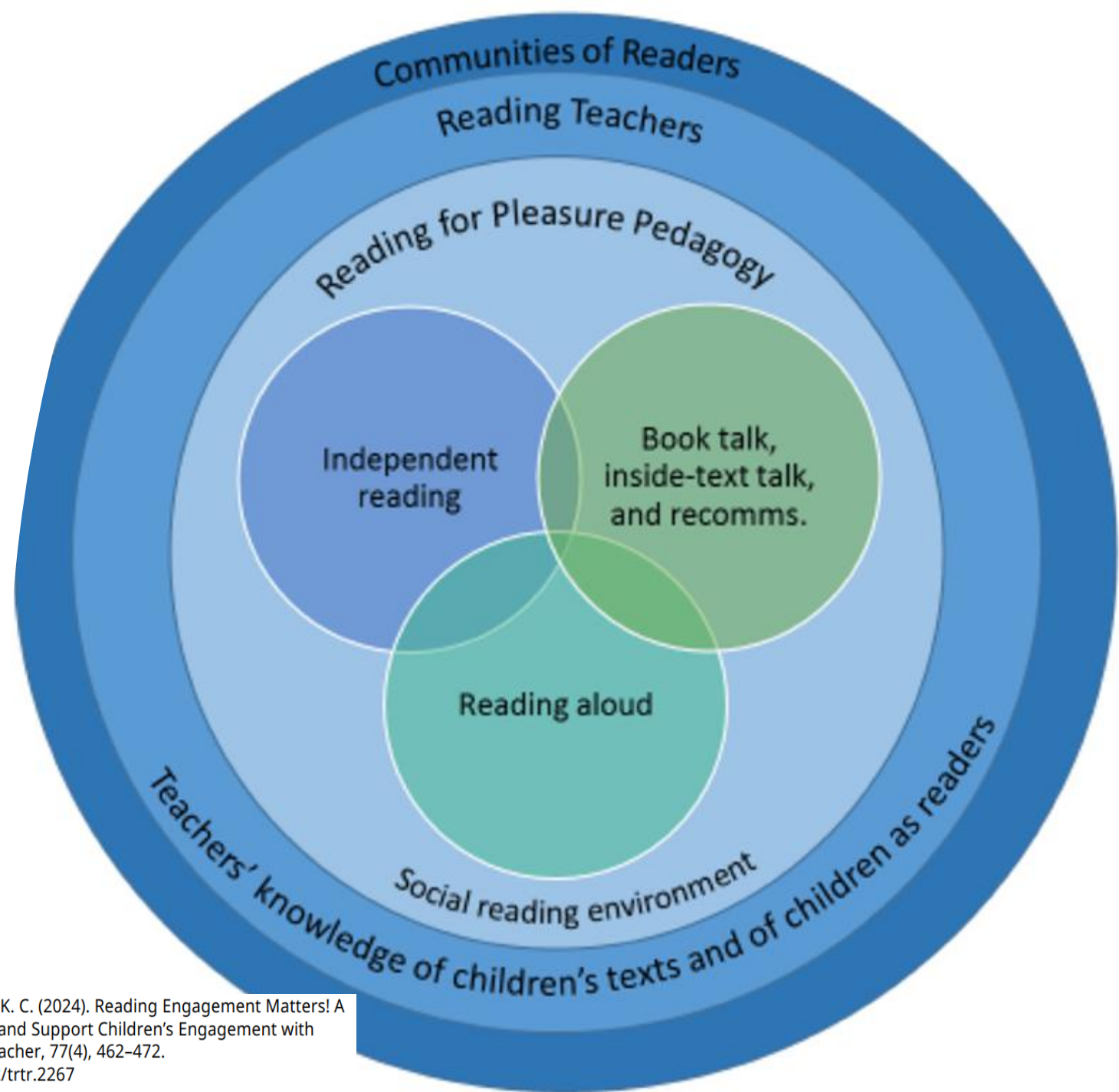
- Kaunokirjallisuus (fiktiivistä): epiikka, runous, näytelmät
- Tietokirjallisuus (ei-fiktiivistä): oppikirjat, elämäkerrat jne.
- Suullinen perimätieto: kansanrunous, sananlaskut jne.

Kirjallisuudenopetus (ks. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kirjallisuuden-opettamisesta>)

Kirjallisuuskasvatus = kokonaisvaltaista kasvua ja oppimista, ks. TARU®-malli: kirjallisuudella, kirjallisuudessa ja kirjallisuudesta oppiminen (Aerila & Kauppinen, 2019)

Lukemiseen sitoutuminen (reading engagement)

- **Lukeminen toimintana** (behavioraalinen ulottuvuus): lukuaika, tekstilajit
- **Lukeminen osaamisena** (kognitiivinen ulottuvuus): oman ymmärtämisen seuraaminen, lukustrategioiden käyttö
- Lukemiseen liittyvät **tunnekokemukset** (affektiivinen ulottuvuus): tunteet lukemisen aikana, lukemisen merkityksellisyys; mielikuvitus, empatiakokemukset
- **Sosiaalisuus** lukemisessa (yhteisöllinen ulottuvuus): lukukokemusten jakaminen ja jatkaminen lukijayhteisöissä

McGeown, S., & Smith, K. C. (2024). Reading Engagement Matters! A New Scale to Measure and Support Children's Engagement with Books. *The Reading Teacher*, 77(4), 462-472.
<https://doi.org/10.1002/trtr.2267>

Miten lapsia ja nuoria kannustetaan lukemaan? Lukuilon aakkoset eli MSM-malli käyttöön!

(TARU®; Aerila & Kauppinen, 2020)

M

- lisätään lukemisen ja lukumateriaalien **määrää**

S

- tarjotaan **sopivantasoisia** ja lapsen mielenkiinnon kohteisiin sopivaa luettavaa.

M

- luodaan sopiva ympäristö ja pedagogiikka **mielekkäälle** lukemiselle

TARU®-lukuympäristöt (Aerila & Kauppinen, 2022)

Lukupesä-toiminta
Kielikukko 2/2023;
Literacy Today
October/November/
December 2024

PSYYKKINEN LUKUYMPÄRISTÖ
lukijaminäkuva, kirjallisuuteen eläytyminen,
lukutaitojen kehittyminen, lukuasenteet,
aktiivinen toimijuus
POSITIIVISET TUNTEET, ITSELUOTTAMUS,
AKTIIVISUUS

SOSIAALISET JA KULTUURISET
LUKUYMPÄRISTÖT
kokemusten ja ajatusten jatkamista sekä jakamista
vertaisryhmissä ja aikuisten kanssa, yhteisen
lukehistorian rakentuminen
LUKEMISEN MALLIT, KOKEMUSTAN JAKAMINEN,
VAPAA DIALOGI-LÄHTÖINEN VUOROVAIKUTUS

FYYSINEN LUKUYMPÄRISTÖ
paikat, materiaalit, esillä olevat lukehistoriat, virtuaaliset
lukuympäristöt, kirjastot, kodit
AUDITIIVISET, VISUAALISET JA KINESTEETTISET
KOKEMUKSET

LUKEVA YHTEISÖ

Lojaalisuus ja luottamus yhteisössä.

Yhteisö on merkityksellinen yksilölle ja yksilö merkityksellinen ryhmälle.

Yhteisö on turvallinen jäsenilleen (ennustettavuus, yhteiset toimintatavat ja luottamus)

Yhteisöön kuulumisen täyttää yksilön tarpeita.

Yhteisö on enemmän kuin osiensa summa (yhteisöllä on jotakin, mikä täydentää yksilön).

Yhteisön jäsenten välillä on emotionaalinen yhteys, yhteinen historia ja aikaa yhdessäoloon.

Yhteisöllä on yhteisiä symbolisia merkityksiä, esimerkiksi esineitä ja kertomuksia.

Henkinen yhteys, halu käyttää aika ja energiaa yhteisössä.

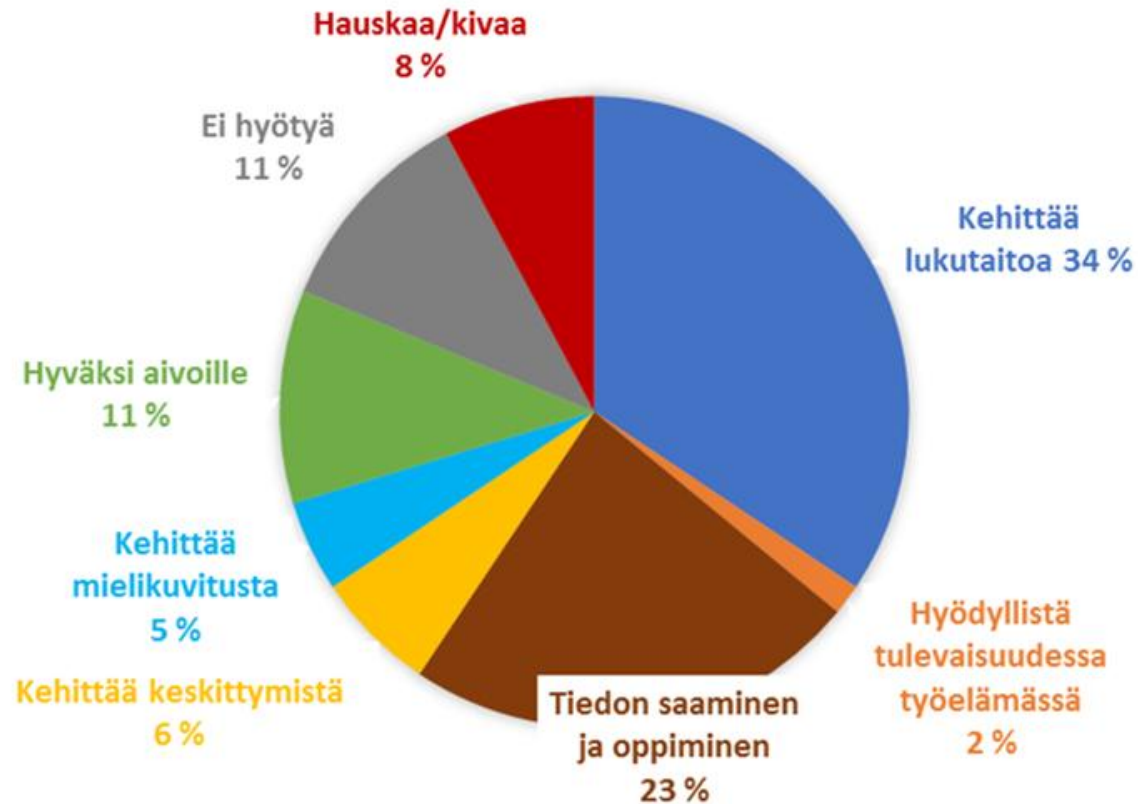

Cremin, T., Mottram, M., Collins, F., Powell, S., & Safford, K. (2014). Building communities of engaged readers: Reading for pleasure. Routledge.

McMillan, D. W. & Chavis, D. M. (1986). Sense of community: A definition and theory. Journal of Community Psychology, 14(1), 6–23. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(198601\)14:1<6::AID-JCOP2290140103>3.0.CO;2-I](https://doi.org/10.1002/1520-6629(198601)14:1<6::AID-JCOP2290140103>3.0.CO;2-I)

Ytimessä-hankkeen oppilaat lukemisen merkityksestä

MIKSI LUKEMINEN ON/EI OLE TÄRKEÄÄ? 4. LUOKKA

MIKSI LUKEMINEN ON/EI OLE TÄRKEÄÄ? YLÄKOULU

Lasten ajatuksia vertaisten lukijuudesta (Ytimessä-hanke)

Oppilaat kiinnittivät huomiota 3 asiaan arvioidessaan luokkakaveriensa lukijuutta:

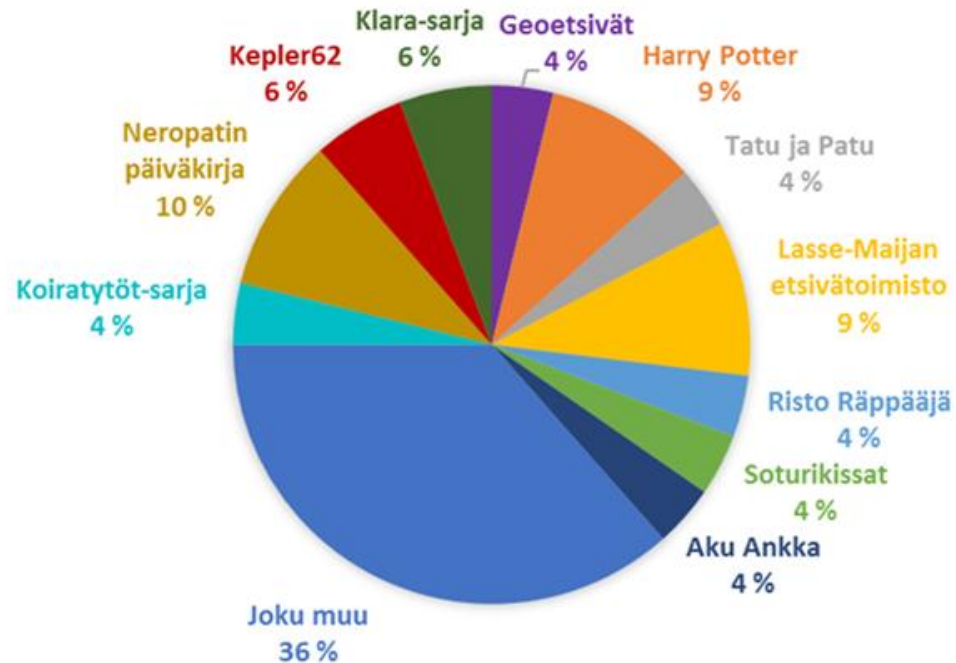
1. lukemiseen liittyviin tunteisiin
2. kirjoista keskustelemiseen
3. kirjojen näkymiseen arkitoiminnassa.

Neljäsluokkalaiset perustelivat luokkakaveriensa lukemisesta pitämistä sillä, että

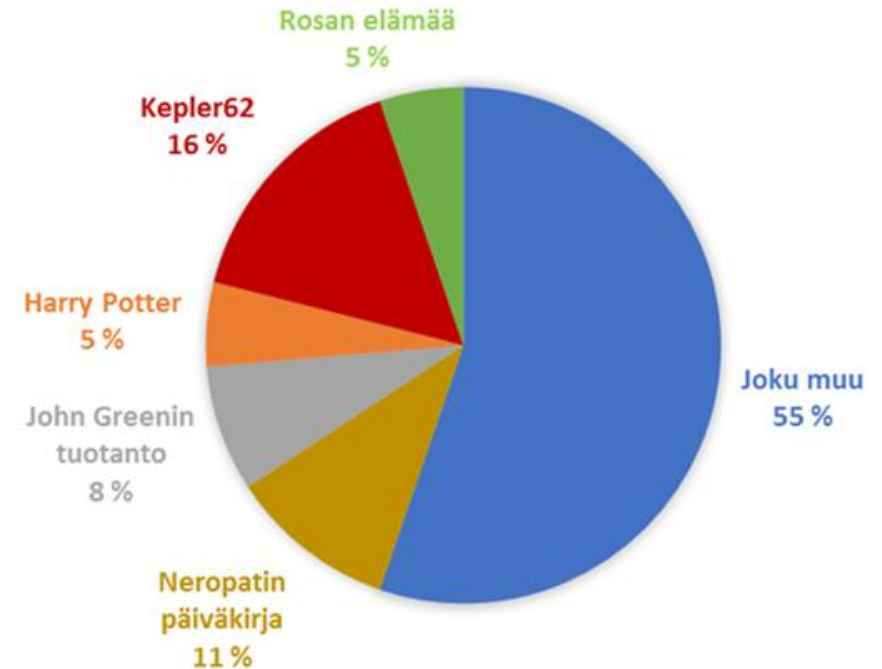
- lukutunneilla kaikki ovat iloisia
- ”kaikkihan pitävät lukemisesta”
- ystävät lukevat tai puhuvat kirjoista, lainaavat kirjoja ja lukevat niitä kirjastovälitunnilla.

MITÄ LAPSET LUKEVAT? (Ytimessä)

MIKÄ ON PARAS LUKEMASI KIRJA? 4. LUOKKA

MIKÄ ON PARAS LUKEMASI KIRJA? YLÄKOULU

YTIMESSÄ – Kirja kaiken oppimisen keskiöön 2018–19

<https://sites.utu.fi/ytimessa/>

Suosituimmat kirjat (opettajien näkemykset)

Liisa Tainion & Lotta-Sofia Aaltosen Lukuklaani-tutkimus
(816 luokanopettajaa, 373 aineenopettajaa)

Alakoulu (≥10 mainintaa)

Lk/ Yht.	Nimike (maininnat)
1-2 lk Yht. 394	Konsta, Tuula Kallioniemi (58) Ella, Timo Parvela (52) Risto Räppääjä, Sinikka & Tiina Nopola (40) Heinähattu ja Vilttitossu, S. & T. Nopola (15) Fedja-setä, kissa ja koira, E. Uspenski (15) Mauri Kunnaksen kirjat (11) Tatu ja Patu, Aino Havukainen & Sami Toivonen (10)
3-4 lk Yht. 420	Risto Räppääjä, Sinikka & Tiina Nopola (70) Ella, Timo Parvela (30) Harry Potter, J. K. Rowling (12)
5-6 lk Yht. 235	Harry Potter, J. K. Rowling (24) Neropatin päiväkirja, Jeff Kinney (20)

Yläkoulu (≥ 13 mainintaa)

Lk/ Yht.	Nimike (maininnat)
7 lk Yht. 286	Paahde, Sachar Louis (64) Nörtti-sarja, Delikouras Aleks (50) Shell's Angels, Paretskoi, Jyri (34) Harry Potter, Rowling J.K.(16)
8 lk Yht. 299	Poika raidallisessa pyjamassa, Boyne John (37) Shell's Angels, Paretskoi Jyri (31) Eikä yksikään pelastunut, Christie Agatha (26) Nörtti-sarja, Delikouras Aleks (21) Paahde, Sachar Louis (19) Lumikki-trilogia, Simukka Salla (17) Rambo, Sumanen Nadja (13)
9 lk Yht. 275	Anna Liisa, Canth Minna (26) Tuntematon sotilas, Linna Väinö (21) Lumikki-trilogia, Simukka Salla (18) Häräntappoose, Härkönen Anna-Leena (13) Poika raidallisessa pyjamassa, Boyne John (13)

LASTEN JA NUORTEN KIRJAT

« EDELLINEN KK

1.	◆	Helén Venny	<i>Rambon talli: Mahdoton unelma</i>	WSOY
2.	↓	Forssén Ehrlin Carl-Johan	<i>Kani joka tahtoi nukahtaa</i>	Otava
3.	◆	Russell Rachel Renée	<i>Nolo elämäni: Olisinpa kiertueella</i>	WSOY
4.	◆	Widmark Martin	<i>Leirintäalueen arvoitus. Lasse-Maijan etsivätoimisto</i>	Tammi
5.	◆	Lampela Hannele, Reittu Ninka	<i>Prinsessa Pikkiiriikki ja Kakkakeijun siivousyllätys</i>	Otava
6.	↓	Noronen Paula	<i>Järjettömän hulluja satuja</i>	Tammi
7.	◆	Lawson Ernest	<i>Höpersankarit: Tunneturbon tapaus</i>	WSOY
8.	↓	Forssén Ehrlin Carl-Johan	<i>Traktori joka tahtoi nukahtaa</i>	Otava
9.	↓	Rowling J.K.	<i>Harry Potter ja viisasten kivi</i>	Tammi
10.	◆	Kinney Jeff	<i>Neropatin päiväkirja: Kuumat paikat</i>	WSOY
11.	↑	Rowling J.K.	<i>Harry Potter ja Azkabanin vanki</i>	Pottermore Publishing

Tunne oppilaasi kulttuurista taustaa

Karin Hellman: Eevan silmä

- arvot, katsomukset, maailmankuvat
(sekulaari ----- uskonnollinen)
- tavat, uskomukset, normit
- ihmisten sosiaaliset ja poliittiset
(valta)suhteet
- koulukulttuuri: oppilaan ja opettajan roolit?
- **Tiedostuminen** sekä omista että erilaisista
kulttuurisista ajattelun ja toiminnan
tavoista
- Kulttuuriset seikat tuodaan **dialogiin** eikä
niistä vaieta (tabujen purkaminen)

Kansalliset identiteetit?

- Kuka päättää, minkä lipun oppilaat saavat valita?
- Keskustellaanko oppilaiden ja vanhempien kanssa kansallisuudesta, kaksoiskansalaisuudesta, etnisyydestä, rodusta ja identiteeteistä?
- Ketkä saavat Suomen lipun? *Valkoiset lapset.*

(Aminkeng Atabong 2021)

Wallpaper diversity
(Ahmed 2012)

Kansallisista kulttuureista ei voi tehdä oletuksia, vaikka kansallisillakin identiteeteillä on merkitystä.

”Mutta mikä on isänmaani, jos minua ei hyväksytä Suomeenkaan? Saan somessa osakseni paljon vihaa. Tämänkin haastattelun jälkeen minulle kommentoidaan, että mitä se yön Timo selittää. Kohtaan jatkuvaa rasismia, jonka jälkeen tunnen ulkopuolisuutta enkä koe kuuluvani minnekään”, hän kertoo.

Muuse Mostafa (HS 1.9.2024)

Mitä on kulttuuri?

Ei-essentialistinen näkökulma: kulttuuri yhtenä resurssina sosiaalisen toiminnan ymmärtämisessä, mutta **ei ennakko-oletuksia kansallisesta** kulttuurista (esim. Cohen ym. 2017)

Movement of people across space is therefore never a move across empty spaces. The spaces are always someone's space, and they are filled with norms, expectations, conceptions of what counts as proper and normal (indexical) language use --
(Blommaert 2010, 6)

→ **Kielen oppiminen on sekä kognitiivinen että sosiaalinen prosessi.**

Millaisia normeja/normien rikkomisia opiskelutilanteissa ja nuorten välisessä kanssakäymisessä?

Miten voit tukea kulttuurisiin käytänteisiin sosiaalistumista ja yhteisymmärrystä?

Olisi hauska nähdä Helsinki ulkopaikkakuntalaisen silmin. Kuinka erilainen se on verrattuna heidän kotikulmiinsa, jos muuttaa tänne pienestä paikasta.

Tuntuu, että varsinkin Kalliossa monelle tulee paine olla jotenkin supererilainen tai tietyllä tavalla, kun pitää päästä piireihin. Minkä identiteetin kaikista mahdollisista valitsee? Olen kutsunut sitä Helsinki-psykoo-siksi. Mutta se on katsojan silmässä. Heidän näkemyksensä Helsingistä. Minun näkemystäni se ei vastaa, minulle Helsinki on yhtä kuin itä.

Olen asunut Suomessa koko elämäni. Omalla tavallani koen, että olen suomalainen, mutta samaan aikaan en, koska minulla on myös vahva somali-identiteetti.

Ennen kaikkea olen itähelsinkiläinen tai kontulalainen. Siellä olen kasvanut ja oppinut kaikki asiat. Se on vahvin identiteettini."

Tubettaja Hanad Hassan (HS 4.4.2024)

Keiden kulttuuri?

Pari viikkoa sitten (10.10.) vietettiin Aleksis Kiven, Suomen kansalliskirjailijan, päivää. Äidinkieli ja kirjallisuus määrittyy opetussuunnitelman perusteissa (POPS 2014) monitieteiseksi taito-, tieto- ja kulttuuriaineeksi.

1. Millainen on oma suhteesi suomalaiseen kirjallisuuteen ja kulttuuriin – mitä se on, miten se näkyy elämässäsi ja millaista kirjallisuus- ja kulttuurikasvatusta voisit sen pohjalta opettajana oppilaiden kanssa rakentaa?
2. Miten lisätä kaikkien oppilaiden omistajuutta ja toimijuutta kirjallisuus- ja kulttuurisisältöjen opiskelussa? Ideat jakoon Flingassa <https://edu.flinga.fi/s/ECRZXVC>.

Ks. taustalähteitä ajatustesi virittelyyn, esim. Lastenkirjahylly-blogia <https://lastenkirjahylly.blogspot.com/>, Lukukeskuksen toimintakuvausta (<https://lukukeskus.fi/toiminta/>) ja Lastenkulttuurikeskusten liiton sivuja (<https://lastenkulttuuri.fi/>).

Miten lisätä kaikkien oppilaiden omistajuutta ja toimijuutta kirjallisuus- ja kulttuurisisältöjen opiskelussa?

multimodaalisuus

Monipuolisuus, eri näkökulmat sisällössä, erilaiset tulkinnat teksteistä, toiminnallisuus, oppilaille mahdollisuus vaikuttaa opetettavaan sisältöön esim. valitsemalla vaihtoehdoista

Tartutaan niihin painoksiin, jossa kieltä on modernisoitu.

Sidotaan historian tapahtumat nykyaikaan

Eri kielisiä kirjoja, kirjojen/ tarinoiden kääntäminen

Kulttuurin tuntemusta kirjallisuuskatsauksen ja draamatyöskentelyn avulla: jokainen oppilas saa esitellä omaa kansalliseepostaan saman avulla

Koiramäki-kirjat

Esim. toimintakirjallisuuden, elämäkirjallisuuden tekijäsoittokirjallisuuden päivä (pakahuoneita, mysteerejä, esikertelutuokioita) perinteisten ja jokavuotisten kalenteri ja Aleksis Kiven päivien ajan.

Voisi hyödyntää näytelmän tekemistä

Monialainen oppimiskokonaisuus: ei käsitellä aihetta vain äidinkielen tunneilla, vaan muut oppiaineet mukaan, esim. Musa, historia, liikunta

Ei pelkästään lukemista, vaan mukaan myös eläytymistä, draamaa ym.

ActiveLibrary -hanke kieli- ja kulttuuritietoisuuden opetuksen toteuttamiseen

<https://peda.net/id/501eacbc1>

Ennakkotehtävä tälle luennolle

Kirjallisuus ja kulttuuri -luento, ennakkotehtävä luennolle
21.10.2025

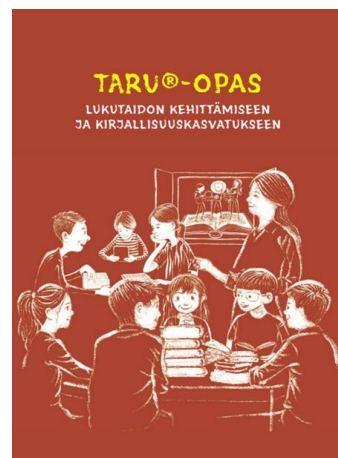
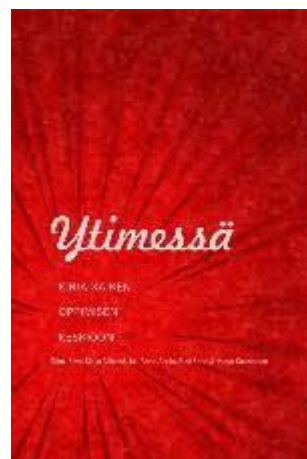
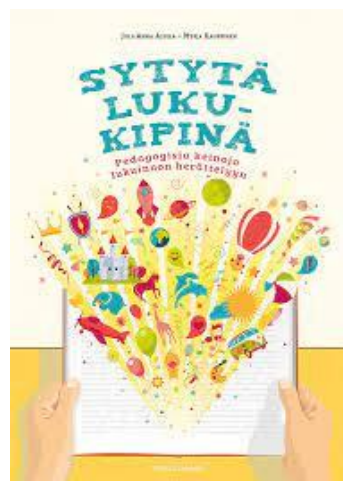
Lue katkelmat J. Palacion nuortenkirjasta *Ihme* (minäkertoja August, jolla on fyysinen poikkeavuus; katkelmat koulusta, jonne August lähtee 10-vuotiaana käytyään sitä ennen kotikoulua), Pedanetissa <https://peda.net/id/8a752b40a2b>.

- Pohdi, mitä katkelma kertoo a. päähenkilön sosiaalisista suhteista ja b. päähenkilön suhtautumistavasta omaan poikkeavuuteensa.
- Millä fiktiivisen tekstin keinoilla sosiaalisten suhteiden kuvauksia ja suhtautumistapaa poikkeavuuteen kirjassa luodaan?

Ennakkotehtävä täällä:

<https://link.webropol.com/s/kirjallisuudenopetus>

TARU® –Tarinoilla lukijaksi 2017– <https://tarinoillalukijaksi.fi/>

- YTIMESSÄ – Kirja kaiken oppimisen keskiöön 2018–19 <https://sites.utu.fi/ytimessa/>

- RINNALLA-TARU® – Sosiaalisemotionaalisen kasvun tukeminen taide- ja kerrontalähtöisen mentoritoiminnan avulla varhaiskasvatuksessa 2018–20
www.utu.fi/rinnalla

- IKI-TARU® – Innovatiivisen kielikasvatuksen kartta ja kompassi 2018–21
<https://sites.utu.fi/iki-taru/>; <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/75443>

- POLKU – positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön 2020–21
<https://sites.utu.fi/polku-taydennyskoulutus/>

- Sanojen sinfonia 2020–21 <https://www.turku.fi/blogit/kulttuuriblogi/sanojen-sinfoniaa-lounais-suomessa-lukemisen-sulosavelia-kaikenikaisille>

- LUJA – lukitukea tarvitsevien oppilaiden lukijuuden ja osallisuuden edistäminen 2020–22

- Lukeva Salo – lukudiplomit 2020–22 <https://salo.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/lukeva-salo/>

- Lukupesä – Lugemispesa EstRA, FinRA, LatRA 2021–23 <https://finrainfo.fi/lukupesä/>

- TARU®-media 2023–24, luokkahuoneinterventioita mediatekstien käytöstä

- LULU – Lukumaan lumo, 2023–24

Kirjallisuutta

Ahvenjärvi, A. & Kirstinä, L. (toim.) (2013). Kirjallisuuden opetuksen käsikirja. SKS.

Cremin, T., Mukherjee, S. J., Aerila, J., Kauppinen, M., Siipola, M., & Lähteelä, J. (2024). Widening Teachers' Reading Repertoires : Moving beyond a Popular Childhood Canon. *Reading Teacher*, 77(6), 833-841. <https://doi.org/10.1002/trtr.2294>

Hosiaislouma, Y. (2016). Kirjallisuusoppi. Aapiesta äänirunoon. BTJ.